

ningen fra importtold til en generel moms fra 1. januar).

Trods fangst- og prisnedgang er eksporten af fisk (næsten 99 pct. af den samlede eksport ekskl. skibe i 1992) «kun» faldet med 5-10 pct.

Arbejdsløsheden steg alene i januar med næsten 1.300 personer til godt 4.500 personer (20 pct. af arbejdsstyrken), men har siden udvist et ret fladt forløb. I starten af maj var der knap 4.700 arbejdsløse (21 pct.). I Danmark var arbejdsløshedsprocenten tilsvarende 12 pct. i april. Eftersom sæsonmæssige udsving betyder, at ledigheden traditionelt er højest om vinteren, er der grund til at formode, at der fortsat er en underliggende stigning i arbejdsløsheden.

I takt med forværringen af den økonomiske situation tager **udvandringen** fra Færøerne til. Der tales om, at nettoudvandringen i år vil blive omkring 2.000 personer svarende til mere end 40 af hver 1000 indbyggere.

Der findes ikke aktuelle opgørelser af hvilke personer, der emigrerer, men det er sandsynligvis i stor udstrækning yngre familier, der - uden udsigt til arbejde på Færøerne - beslutter sig til at rejse væk, samt unge, der tager til Danmark for at uddanne sig og i modsætning til tidligere ikke modsvares af andre, som efter endt uddannelse vender hjem.

4.2 Den finansielle sektor

Den økonomiske krise har skabt store problemer i de to store banker, hvorimod det tredje store pengeinstitut, Føroya Sparikassi, som helt overvejende har udlån med 1. prioritet i boliger (op til 40-50 pct. af vurderingen), ikke har haft nævneværdige tab.

Efter nye store hensættelser måtte Sjóvinnubankin i februar have tilført ekstra 350 mill. kr. fra Landsstyret.

Både Føroya Banki og Sjóvinnubankin har haft en betydelig nedgang i indlånene, som gør, at de opererer med en meget stram likviditet. Det kan frygtes, at denne begrænsning afskræmmer forretningsmæssigt «sunde» aktiviteter fra at blive sat i gang. Desuden er likviditetsmangel medvirkende til, at handel med reale aktiver, herunder huse, stort set er ophørt, hvilket nærmest gør prisfastsættelse af disse umulig.

En del af nedgangen i bankernes indlån modsvares af større indlån i sparekassen, men der har også været en kapitaleksport til udlandet.

4.3 De offentlige finanser

I overensstemmelse med oktober-aftalen med den danske regering fremlagde landsstyret i begyndelsen af

Ráðgevaði Nevndin viðvíkjandi Føroyum á kunningarferð í Føroyum

året et budget for **landskassen** med ligevægt i 1993. Budgettet indebar en meget betydelig finanspolitisk stramning. Der budgetteredes med et fald i driftsudgifterne på 8 pct. (bl.a. sænkede de offentlige lønninger med 8,5 pct. fra februar måned), og på indtægtsiden regnedes med en stigning i provenuet på 6 pct. som følge af omfattende skatteforhøjelser.

Budgettet har på mange områder vist sig at være urealistisk. Efter Lagtingets vedtagelse af supplerende skattekstramninger på godt 40 mill. kr. i maj ventes der således et underskud på drifts- og anlægsbudgettet (inkl. effektive garantier) på ca. 500 mill. kr.

Knap halvdelen af afvigelsen skyldes en overvurdering af provenuerne fra indkomstskat, moms og øvrige afgifter i det hidtidige budget.

Derudover er skønnet for de effektive garantier vedrørende skibe hævet fra 150 til 280 mill. kr. Stigningen kan alene henføres til fiskeflåden og hænger bl.a. sammen med, at der i juni er bebudet tvangsauktion over 21 fiskekøbe, der tilsammen repræsenterer en betydelig del af den færøske fangstkapacitet.

Landskassens likviditet belastes i år ikke alene af det løbende underskud, men også af et behov for ekstra kapitaltilførsler til offentlige fonde og virksomheder på i alt 150 mill. kr. To offentlige udlånsfonde, **Udviklingsfonden** og **Industri-fonden**, som begge har landsstyregarantier for sine udenlandske lån, har tabt deres egenkapital og må have et indskud fra landskassen på tilsammen 90 mill. kr. for at kunne fortsætte. Desuden må landskassen refinansiere et udlånslån på 60 mill. kr. med landsstyregaranti i det interkommunale renovationselskab.

En tredje udlånsfond, **Huslænfonden**, har også landsstyregarantier for en del af sin udenlandske lånoptagelse på i alt 400 mill. kr. Fonden har udlån på godt 700 mill. kr. (hovedsageligt som 3. prioritet i en typisk husfinansiering) og en egenkapital på 250 mill. kr. efter at have hensat 135 mill. kr. i 1992.

Fonden vil næppe have behov for tilførsler i år.

Med udvandringen og den faldende indtjening i det færøske samfund og det deraf følgende prisfald og manglende omsætning på boligmarkedet er det imidlertid usikkert, i hvilket omfang Huslænfondens sikkerhed i boligerne vil være til stede. Det gælder ikke mindst i de mange byder, der er særlig ramt af tilbagegangen i fiskeriet. Ekstra hensættelser kan skabe behov for en kapitaltilførsel fra landskassen.

Færøerne fik først en **arbejdsløshedsforsikring** i august 1992. Ved dens oprettelse var planen, at den efter et éngangstilskud fra Landskassen skulle finansiere sine udbetalinger ved bidrag fra henholdsvis arbejdsgivere og lønmodtagere.

Med den voldsomme stigning i ledigheden opstod der imidlertid hurtigt en alvorlig ubalance mellem de løbende indtægter og udgifter. En forhøjelse af bidragsprocenten og en nedsættelse af kompensationsgraden i foråret 1993 rettede kun lidt op på dette misforhold.

For at sikre ordningens drift er der derfor blevet gennemført forskellige nødforanstaltninger, der på kort sigt afhjælper problemerne. (Bidraget til den færøske ATP er for indværende år konverteret til et bidrag til arbejdsløsheds-

forsikringen, og kapitalen i feriefonden (ikke-hævede feriepenge) er overført til arbejdsløshedsforsikringen. Endelig har den færøske ATP-fond (etableret i 1992) udlånt sin grundkapital til forsikringsordningen.) Ved en fortsættelse af det nuværende arbejdsløshedsniveau gennem den resterende del af året vil ordningen have tilstrækkelige midler året ud. Det kan imidlertid allerede nu fastslås, at der i 1994 - selv med det nuværende ledighedsniveau - vil være et underskud på i størrelsesorden 100 mill. kr.

Hertil kommer, at mange ledige efterhånden vil få behov for forsorgshjælp. Det skyldes, at understøttelsen for en fuldtidsledig efter det første år reduceres til under halvdelen af en specialarbejders løn og efter to år helt bortfalder.

Kommunerne har en

central rolle på anlægssområdet, hvor de står for optørelse af havne og skoler, jordudstyknin m.v.

Stor investeringsaktivitet har påført kommunerne en nettogæld på 1,7 mia. kr. svarende til mere end 3 års skatteindtægter. Alene rente- og afdragsbetalingerne udgjorde i 1992 næsten 80 pct. af skatteindtægterne.

Halvdelen af gælden er til færøske institutter, ligeligt fordelt mellem pengeinstitutterne og forsikringselskaberne, mens resten alene overvejes af til danske kreditinstitutter. Landsstyret har garanteret for en gæld på godt 200 mill. kr. til Kreditforeningen af Kommuner.

Kommunerne har i gennemsnit forhøjet skatteprocenterne med 2½ point i 1993, men som følge af det vigende indtægtsgrundlag bliver skatteprocenten formentlig kun lidt større end i 1992.

Den finansielle situation varierer meget mellem kommunerne. Hårdst ramt er de tidligere ekspansive kommuner med stor afhængighed af fiskeriet. De store forskelle har skabt en stor spredning i skatteprocenterne. Thorshavn hører til i den lave ende med en sats på 15,5 pct., mens andre kommuner har satser på op mod og i et enkelt tilfælde over 25 pct. De store variationer kan på sigt føre til en affolkning af de «dyre» kommuner og dermed undergrave deres i forvejen spinkle økonomi.

Et stigende antal kommuner melder om betalingsproblemer. Det må antages, at en kommunal udligningsordning og kommunesammenlægninger kombineret med en forlængelse af afdragsperioden kan mindske de kommunale gældsproblemer.

Framhald á síðu 18

Kabarettin

»Og silden sover med hovedet nedad«

verður framförd fríggjakvøldið 2. juli

á **HOTEL FØROYUM**

Dansur við
Vestkambum
verður aftan á
kabarettina

Borðreitt verður við:
* Fiskaborðiski
* Oksasteik
* Fromagu

**EINANS
229,-**

Tiltakið
byrjar kl. 19.45

Vinarliga bíleggið pláss beinleiðis á Hotel Føroyum
- tlf. 17500

Havnar Sjónleikarfelag